

Šámalová Klára, Genderová analýza postavení žen v Iráku: Vliv současného konfliktu na život iráckých žen

98 stran + seznam literatury

rigorózní práce

LS 2011

posudek oponentky

Uchazečka předkládá práci, jejímž základem je magisterská diplomová práce doplněná o kapitulu o postavení žen v muslimských zemích a aktualizovaná z hlediska vývoje situace v Iráku po roce 2007. Práce se snaží odpovědět na otázku, zda vojenská invaze do Iráku z roku 2003 vedla ke zlepšení či naopak ke zhoršení postavení iráckých žen. Nástrojem má být komparativní analýza, s jejíž pomocí autorka doufá odpovědět na zvolenou otázku. Volba tématu, které se dotýká otázky postavení žen v několika analyticky zajímavých kontextech – v tradiční společnosti, v přechodu k moderní společnosti, v post-konfliktní situaci – je relevantní a má potenciál rozvíjet poznání mechanismů ovlivňujících politiku ve vztahu k postavení žen v celém spektru společenských rolí. Práce je založena na přiměřeně širokém výběru hojně citovaných zdrojů, na jejichž základě poskytuje poměrně jasný obraz o hlavních rysech společenských struktur, které ovlivňovaly postavení žen ve sledovaných obdobích.

Práce je členěna do šesti hlavních kapitol. První kapitola poskytuje stručný úvod do feministických přístupů ke studiu konfliktů. Druhá kapitola mapuje postavení žen v muslimských společnostech v časové i socio-politické dimenzi. Následující tři kapitoly představují analýzu postavení žen v před nástupem strany Baas k moci, v období vlády režimu Saddáma Husajna a v období po vojenské invazi a svržení tohoto režimu. Poslední kapitola stručně mapuje specifika postavení kurdských žen.

Při posuzování předložené práce je třeba položit otázku, zda zvolený způsob doplnění textu diplomové práce jej posouvá v některé z možných relevantních oblastí k vyššímu stupni, který očekáváme od práce rigorózní. Zde pak vyvstane problém základní koncepce práce, neboť zběžný náhled do textu vyvolává řadu očekávání, jež nakonec nejsou, neboť nemohou být naplněna. Kořenem problému je neujasněnost teoretické a metodologické pozice autorky a z ní vyplývající převážně (analyticko)-deskriptivní charakter textu, často navíc podléhající použitým zdrojům. V úvodní kapitole jsou sice stručně představeny základní směry feministického myšlení v oblasti konfliktních studií, následně však autorka používá pouze výsledné poznatky, které tyto směry přinesly, aniž by definovala, jak, případně který ze směrů ovlivní její vlastní analýzu. Jakkoli autorka deklaruje, že nástrojem její analýzy bude komparativní metoda, není jasně vymezen předmět komparace, ani není zdůvodněn výběr indikátorů, které by měly demonstrovat úroveň postavení žen v irácké společnosti. Autorka ani neuvádí, jaké potenciální efekty lze očekávat v případě válečného konfliktu na postavení žen, případně jaké specifické efekty by bylo možné očekávat v případě intervence vedené danými deklarovanými cíly spojenců či jaké ve vztahu ke kontextu, v němž k ozbrojenému zásahu došlo (zejm. krátký časový odstup od vojenského zásahu v Afghánistánu a deklarovaných cílech v tomto případě). Nelze přitom říci, že by tyto aspekty autorka ve své práci vůbec nereflektovala, ale činí tak způsobem, který následně neumožní přesvědčivě splnit cíl, který si práce klade. Ostatně i proto zůstává odpověď na položenou otázku nejednoznačná, neboť v práci chybí formulovaná hypotéza, která by dávala jasný směr postupu při analýze, není vytvořena vnitřní hierarchie faktorů či ukazatelů, které by poskytl

vodítko při rozhodování, na jakou stranu položené otázky se přiklonit. Zde pak vyvstává otázka, zda při zvoleném postupu analýzy lze vůbec věrohodně odpovědět na alternativně položenou výzkumnou otázku, pokud není stanoven jasný test v podobě hodnoty ukazatelů, které by měly být sledovány. Je tudíž možné litovat, že se autorka nad těmito aspekty své diplomové práce hlouběji nezamyslela, když koncipovala její dopracování. Výsledná podoba textu, který je předkládán, nemůže potom nabídnout z analytického hlediska nic více než poměrně podrobnou, chronologicky řazenou, detailně zdokumentovanou deskripci vybraných aspektů postavení žen v Iráku.

Přes uvedené výhrady práce má v českém jazykovém prostředí svoji informační hodnotu, nicméně je třeba litovat, že autorka nezachytila ve větší míře ve své rigorózní práci obrovský nárůst feministické literatury věnující se specificky postavení žen ve společnostech procházejících konfliktem, mj. motivovaný právě zkušenostmi intervence do Afghánistánu a Iráku, a to jak literatury empirické, tak teoreticky orientované. V práci tak chybí zhodnocení dosavadního výzkumu k tématu, které do značné míry čtenáři znemožňuje ocenit konkrétní přínos předložené práce. Lze pak litovat, že autorka při aktualizaci svého výzkumného zájmu ve větší míře nepoužila pozdější práce autorek, na jejichž dřívějších pracích staví podstatné části své práce (např. Nadja Al-Ali, Nicola Pratt, *FemRev* 2008; 2009).

Předloženou práci doporučuji k obhajobě. Uchazečka by se v průběhu obhajoby měla soustředit na nastíněné otázky, tj. zejména na zpřesnění výzkumného rámce, vymezení postupu analýzy a přidané hodnoty obhajovaného textu.

doc. PhDr. Běla Plechanovová, CSc.

23.3.2011